

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
w Krakowie
Wydział Badań i Analiz

Raport z badań:

**Opinia uczestników procesu egzaminacyjnego o egzaminie
maturalnym w 2006 roku**

– badanie ankietowe uczniów i dyrektorów szkół

Kraków, 30 października 2006 r.

Wstęp

Badania uczniów szkół ponadgimnazjalnych przeprowadzono w kwietniu i maju 2006 roku. Stanowiły one kontynuację większego projektu badawczego, którego celem było uzyskanie informacji o możliwym wpływie różnych czynników zewnętrznych na zróżnicowanie wyników egzaminów zewnętrznych. Badania, których zasadniczą częścią było badanie ankietowe uczniów przystępujących do egzaminu zewnętrznego, przeprowadzono wśród osób które miały zdawać sprawdzian kompetencji w szóstej klasie szkoły podstawowej, egzamin gimnazjalny oraz „nową maturę”.

Raport, który prezentowany jest poniżej, dotyczy badań przeprowadzonych wśród uczniów zdających w 2006 roku egzamin maturalny. Badanie zostało przeprowadzone wśród uczniów w szkołach, wylosowanych z pośród szkół istniejących na terenie działalności OKE Kraków.

Schemat losowania został przygotowany przez Romana Dolatę, dokładne informacje na ten temat znajdują się w dokumencie „*Schemat losowania próbek do badań towarzyszącym egzaminom zewnętrznym (BTEZ)*”. Populacją generalną były szkoły średnie, w których w 2006 roku uczniowie podchodzili do egzaminu maturalnego, funkcjonujące na obszarze działania Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie (województwa małopolskie, podkarpackie oraz lubelskie). Z populacji zostały wykluczone te oddziały szkolne, które posiadały mniej niż 10 uczniów oraz szkoły specjalne. W operacie nie znalazły się także licea uzupełniające, w których niewielu uczniów zdawało maturę. Stworzony w ten sposób operat zawiera: identyfikator szkoły, typ szkoły średniej, kod lokalizacji szkoły (wieś, małe miasto, średnie miasto, duże miasto), kod województwa, oraz liczbę uczniów przystępujących do egzaminu maturalnego. Następnie podzielono szkoły na trzy warstwy: łącznie szkoły wiejskie i małomiasteczkowe (miejscowości do 20 tys. mieszkańców), szkoły w średnich miastach (miasta do 100 tys. mieszkańców) oraz szkoły wielkomiejskie (miasta powyżej 100 tys. mieszkańców). W obrębie warstw zastosowano losowanie proste szkół. Przed losowaniem operat został posortowany według (podaję w kolejności):

- typu szkoły
- lokalizacji

- województwa
- liczby uczniów

Następnie wyznaczono punkt startowy i krok losowania. W ten sposób wylosowano 49 szkół, które zaproszono do udziału w badaniu. Niestety, kilka szkół odmówiło udziału w badaniu. Szkoły te zostały zastąpione przez szkoły leżące obok nich w operacie, o ile posiadały podobne charakterystyki, według których odbyło się sortowanie. W każdej szkole do badania wybrano jedną klasę. Ostatecznie, dane udało się uzyskać z 44 szkół, w sumie dla 1030 uczniów. Pozostałe pięć szkół nie odesłało wyników przeprowadzonych badań. Udało się w dużym stopniu spełnić zakładaną próbę. Badania nie udało się zrealizować w 5 szkołach, z których 3 znajdowały się na wsi lub w małym mieście, 1 w średnim mieście oraz 1 w dużym mieście. Tabela 1 zawiera informacje o populacji generalnej, próbie zakładanej i próbie zrealizowanej. Jak widać, próba zrealizowana jest bardzo zbliżona do próby zakładanej pod względem zmiennych, według których sortowany był operat przed losowaniem.

Tabela 1 - Porównanie populacji, próby zakładanej i próby zrealizowanej

lokalizacja	Populacja generalna		Próba zakładana		Próba zrealizowana	
	liczebność	procent	liczebność	procent	liczebność	procent
wieś i małe miasto	525	40,79	20	40,79	17	38,6
średnie miasto	492	38,23	19	38,23	18	40,9
duże miasto	270	20,98	10	20,98	9	20,5

Opis przebiegu badania

Badanie przeprowadzono w uczniach w wybranych klasach (zawsze środkowa klasa w roczniku zdającym maturę) kwestionariuszem, składającym się z dwóch części. Pierwszą z nich była ich ocena stopnia, w jakim szkoła pomogła przygotować się im do egzaminu. Znalazły się tam też pytania dotyczące samodzielnej przygotowania się uczniów do matury, także poprzez płatne kursy i korepetycje. Drugą częścią kwestionariusza stanowiły pytania dotyczące środowiska rodzinnego uczniów.

W badaniu skorzystano z ankiety pocztowej. Do wylosowanych szkół wysłano najpierw zapytanie, czy wyrażają zgodę na uczestniczenie w badaniu. Szkoły, które nie zgodziły się na uczestnictwo w badaniu zostały zastąpione innymi,

leżącymi obok nich w operacie, o ile posiadały podobne charakterystyki, które były ważne ze względu na losowanie warstwowe. Szkoły, które wyraziły chęć uczestnictwa w badaniu, otrzymywały drogą pocztą kwestionariusze przygotowane przez pracowników wydziału badań i analiz OKE Kraków, wraz z instrukcją przeprowadzenia ich w wylosowanej w danej szkole klasie. Właściwe badania były przeprowadzane w szkole, przez jej pracowników, w czasie lekcji. Tą część badania można więc nazwać badaniem audytoryjnym. Następnie wypełnione kwestionariusze przesłano z powrotem do OKE Kraków.

Poniżej znajdują się rozkłady odpowiedzi na poszczególne pytania, zadane w kwestionariuszu. Całość raportu należy traktować jako wstępne opracowania, mające służyć zapoznaniem się z zrealizowanym badaniem. Zamieszczone poniżej informacje są podstawą do bardziej zaawansowanych analiz, które mają służyć wyjaśnieniu różnic osiągniętych przez uczniów podczas egzaminu.

Ocena przygotowania do egzaminu maturalnego

Pierwsza część kwestionariusza dotyczyła kwestii, które mogły wpłynąć na przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego. Składają się na nie pytania dotyczące pracy nauczycieli i szkoły pod tym względem, jak i samodzielnej pracy ucznia na tym polu, w tym kursy przygotowawcze i korepetycje.

Liczba nauczycieli, uczących uczniów w liceum z przedmiotów maturalnych zdawanych na maturze

Tabela 2 - Jak często zmieniali się nauczyciele respondentów w trakcie ich nauki w szkole (pyt. 1)

Ilu nauczycieli uczyło respondentów?	Język polski		Język obcy zdawany na maturze		Wybrany przedmiot obowiązkowy	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
1 nauczyciel	613	59,9%	476	46,8%	747	73,7%
2 nauczycieli	177	17,3%	379	37,2%	196	19,3%
3 nauczycieli	179	17,5%	129	12,7%	63	6,2%
więcej niż 3 nauczycieli	54	5,3%	34	3,3%	7	,7%

Najrzadziej zmieniali się nauczyciele wybranego przedmiotu obowiązkowego. Prawie 74% uczniów uczył takiego przedmiotu jeden nauczyciel. Jeśli chodzi o język polski, 60% z nich miało 1 nauczyciela. Około 17% miało 2 nauczycieli, także 17% wskazało że uczyło ich 3 nauczycieli. Więcej niż 3 nauczycieli uczyło około 5% naszych respondentów. Największa rotacja jest wśród nauczycieli języka obcego. Najwięcej w tej kategorii, bo 46% respondentów miało jednego nauczyciela, ale znacząca jest liczba uczniów, którzy mieli 2 nauczycieli (około 37%) oraz 3 nauczycieli (12,5%).

By sprawdzić, czy liczba nauczycieli, którzy uczyli daną osobę w szkole średniej, wpływa na wynik uzyskiwany na maturze, zastosowana została analiza wariancji. By wyniki analizy były bardziej wiarygodne, dwie ostatnie kategorie w pytaniu p1 zostały połączone razem. Dzięki temu grupy, w ramach których będą porównywane średnie wyniki, są bardziej wyrównane pod względem liczebności. Dzięki temu wyniki ANOVy stają się bardziej wiarygodne. Analiza wariancji została przeprowadzona jedynie dla języka polskiego.

Tabela 3 - Analiza wariancji: ilość nauczycieli podczas nauki w liceum z języka polskiego a wynik z egzaminu maturalnego z języka polskiego na poziomie podstawowym

	Suma kwadratów	df	Średni kwadrat	F	Istotność
Między grupami (Połączone)	6889,131	3	2296,377	10,839	,000
Wewnątrz grup	213133,112	1006	211,862		
Ogółem	220022,243	1009			

Średni wynik egzaminu maturalnego z języka polskiego, zdawanego pisemnie na poziomie podstawowym w grupach wyróżnionych ze względu na liczbę nauczycieli uczących języka polskiego w szkole średniej, znajduje się w Tabeli 4. Test ANOVy mówi nam, czy różnica średnich wyników w grupach wyróżnionych ze względu na ilość nauczycieli uczących języka polskiego w szkole średniej, jest istotna statystycznie. Znaczący to, że wyniki obserwowane w naszych analizach mogą być uogólniane na całość populacji. Ponieważ istotność w interesującym nas przypadku wynosi poniżej 0,05 (Tabela 3), możemy stwierdzić, że zależności są istotne statystycznie. Widzimy zatem, że uczniowie, których uczył języka polskiego jeden nauczyciel, mają o około 6 punktów procentowych lepszą średnią z egzaminu maturalnego niż uczniowie, którzy, mieli dwóch lub więcej niż dwóch nauczycieli.

Tabela 4 - Średni wynik z egzaminu maturalnego z języka polskiego, zdawanego pisemnie na poziomie podstawowym w grupach wyróżnionych ze względu na liczbę nauczycieli uczących języka polskiego w szkole średniej

	Średnia	N	Odchylenie standardowe
Uczył mnie jeden nauczyciel	52,47	608	14,468
Uczyło mnie dwóch nauczycieli	46,87	173	14,462
Uczyło mnie więcej niż dwóch nauczycieli	47,49	229	14,851
Ogółem	50,31	1017	14,755

Możemy szacować w przybliżeniu siłę związku między ilością nauczycieli uczących języka polskiego a wynikiem na maturze z tego przedmiotu (oczywiście poziom podstawowy). Służy nam do tego wskaźnik eta kwadrat, który interpretujemy podobnie jak współczynnik korelacji r Pearsona podniesiony do kwadratu (czyli jako procent wyjaśnianej wariancji zmiennej zależnej). Można zatem powiedzieć, że ilość nauczycieli języka polskiego uczących w szkole średniej uczniów wpływa na wynik na maturze. Wpływ ten jest jednak niewielki, na poziomie 3%.

	Eta	Eta kwadrat
Punkty (w procentach): język polski poziom podstawowy * Ilość nauczycieli podczas nauki w liceum: język polski	,177	,031

Liczba lekcji, które nie odbyły się w klasie III z przedmiotów zdawanych na maturze

Rozkłady odpowiedzi są do siebie bardzo zbliżone w ramach przedmiotów zdawanych na maturze. Około 60% osób deklaruje, że lekcje przepadały „bardzo rzadko” od 23 do prawie 30% że „rzadko”, od 5 do 9% że „często”, nie więcej niż 1 procent że „bardzo często”, od 5% do 7% że „nie pamięta takiej sytuacji”. Uczniowie w odpowiedzi na to pytanie mieli możliwość zaznaczenia odpowiedzi „nie miałem tego przedmiotu w klasie maturalnej”. Uczniowie bowiem mogą zdawać na maturze przedmioty, z których nie mieli prowadzonych zajęć lekcyjnych w szkołach. Gdy pytanie dotyczyło języka obcego zdawanego na maturze, znikomy odsetek wskazało, że nie miało lekcji ze zdawanego przez siebie języka obcego na maturze (wskazania wynosiły poniżej 1%). Natomiast jeśli chodzi wybrany przedmiot obowiązkowy, okazuje się, że około 5% badanych zdecydowało się zdawać egzamin z przedmiotu, z którego nie mieli lekcji w klasie maturalnej.

Tabela 5 - Ile szkolnych lekcji nie odbyło się w ciągu roku w klasie III z przedmiotów, które uczeń zdawał na maturze (pyt. 2)

	Język polski		Język obcy zdawany na maturze		Wybrany przedmiot obowiązkowy	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
Lekcje przepadały bardzo rzadko (mniej niż 5% w roku)	619	60,8%	566	55,7%	588	58%
Lekcje przepadały rzadko (od 6 do 10% w roku)	276	27,1%	299	29,4%	238	23,5%
Lekcje przepadały często (od 11 do 20%)	67	6,6%	90	8,8%	47	4,6%
Lekcje przepadały bardzo często (więcej niż 20%)	6	,6%	11	1,1%	9	,9%
Nie było takich sytuacji	50	4,9%	48	4,7%	77	7,6%
Nie miał tego przedmiotu w klasie maturalnej	-	-	3	,3%	54	5,3%

Organizacja przez szkołę dodatkowych bezpłatnych zajęć z przedmiotów zdawanych przez uczniów na maturze

Tabela 6 - Czy szkoła organizowała dodatkowe bezpłatne zajęcia z przedmiotów maturalnych (pyt. 3)

	Częstość	Procent ważnych
Ze wszystkich przedmiotów	387	37,8%
Z niektórych przedmiotów	479	46,7%
Nie zorganizowano takiej pomocy	130	12,7%
Nie wiem	29	2,8%

Zdecydowana większość, bo prawie 85% badanych uczniów stwierdziło, że w ich szkołach były organizowane dodatkowe, bezpłatne zajęcia z przedmiotów maturalnych. Przyglądając się dokładniej odpowiedziom uczniów, widzimy, że w szkołach częściej organizowano bezpłatne zajęcia z niektórych przedmiotów maturalnych (blisko 47% wskazań), niż ze wszystkich przedmiotów zdawanych na maturze (prawie 38%). Jedynie około 13% uczniów odpowiedziało, że w ich szkołach nie organizowano w ogóle takich form pomocy.

Wymiar czasowy, w jakim uczniowie uczęszczali na bezpłatne zajęcia maturalne

Pytanie 4 w kwestionariuszu dotyczyło uczestnictwa respondentów w bezpłatnych zajęciach z przedmiotów maturalnych w klasie III. Uczniowie, zapytani o fakt uczestnictwa w dodatkowych bezpłatnych zajęciach z przedmiotów zdawanych na maturze, najczęściej odpowiadali, że na takie zajęcia nie uczęszczali. Była to najczęściej wybierana kategoria gdy pytano o język polski, wybrany język obcy oraz wybrany przedmiot obowiązkowy. Należy również zauważyć, że wśród uczniów, którzy na zajęcia takie uczęszczali, dominowały krótkie wymiary czasowe tych zajęć.

Najrzadziej uczniowie uczęszczali na bezpłatne zajęcia z języka polskiego (61% nie uczęszczało na nie w ogóle). Wśród pozostałych uczniów (którzy stanowią około 39% osób badanych) 22% uczęszczało na zajęcia w wymiarze do 10 godzin, 9% w wymiarze od 11 do 20 godzin, natomiast na zajęcia takie w wymiarze powyżej 20 godzin uczestniczyło około 7% badanych.

Bezpłatne zajęcia z języka obcego zdawanego na maturze cieszyły się nieco większą popularnością. Uczestnictwo w bezpłatnych zajęciach z języka obcego zadeklarowało 46% respondentów. Podobnie jak w pytaniu dotyczącym języka polskiego, najliczniej uczęszczano na zajęcia w wymiarze do 10 godzin (25%). Na

zajęcia w wymiarze od 11 do 20 godzin wskazało prawie 11% badanych. Także 11% spędziło ponad 20 godzin na tego typu zajęciach.

Bezpłatne zajęcia z wybranego przedmiotu były zdecydowanie popularniejsze od zajęć z języka polskiego oraz wybranego przedmiotu obowiązkowego. Fakt uczęszczania na tego typu zajęcia wskazało 59% respondentów. Wchodząc w szczegóły, widzimy, że około 26% osób wskazało, iż uczęszczało na takie zajęcia do 10 godzin. Jest to procent niewiele odbiegający od analogicznych pytań dotyczących języka obcego oraz wybranego przedmiotu obowiązkowego. Różnice między nimi a wybranym przedmiotem obowiązkowym widoczne są w odpowiedziach odnoszących się do innych wymiarów czasowych uczęszczania na bezpłatne zajęcia. Przy wybranym przedmiocie na odpowiedź „od 11 do 20 godzin” wskazało około 18% badanych, co stanowi około 10% więcej niż przy dwóch pozostałych przedmiotach maturalnych (język polski i język obcy). Natomiast w wymiarze powyżej 20 godzin, na tego typu zajęcia uczęszcza tutaj 15% uczniów.

Tabela 7 - Czy uczęszczał na dodatkowe bezpłatne zajęcia z przedmiotów maturalnych w klasie maturalnej (pyt. 4)

	Język polski		Język obcy zdawany na maturze		Wybrany przedmiot obowiązkowy	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
Nie uczęszczał	607	61,1%	539	54%	407	40,5%
Do 10 godzin	222	22,4%	248	24,8%	264	26,3%
Od 11 do 20 godzin	93	9,4%	105	10,5%	185	18,4%
Od 21 do 30 godzin	32	3,2%	55	5,5%	74	7,4%
Powyżej 30 godzin	39	3,9%	51	5,1%	75	7,5%

Znajomość wśród uczniów wymagań egzaminacyjnych

Niezależnie od faktu, czy pytano o wymagania egzaminacyjne egzaminu ustnego, pisemnego, czy o który przedmiot pytano, odpowiedzi uczniów, gdy spytano ich o znajomość wymagań egzaminacyjnych, rozkładały się bardzo podobnie. Około 70% uczniów wskazywało, że zna wymagania egzaminacyjne, około 30% odpowiadało, że zna dobrze wymagania. Wskazania odpowiedzi „nie znam wymagań” wahają się od 1% do prawie 3%.

Tabela 8 - Czy znane były Panu(i) wymagania egzaminacyjne z przedmiotów maturalnych (pyt. 5)

	Język polski				Język obcy zdawany na maturze				Wybrany przedmiot obowiązkowy	
	Egzamin				Egzamin				Egzamin pisemny	
	ustny		pisemny		ustny		pisemny		Częstość	Procent ważnych
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych		
Nie znał wymagań	26	2,5%	14	1,4%	22	2,1%	15	1,5%	26	2,5%
Znał wymagania	724	70,7%	709	69,4%	704	68,7%	694	67,9%	695	67,7%
Znał dobrze wymagania	274	26,8%	299	29,3%	299	29,2%	313	30,6%	305	29,7%

Źródła znajomości wymagań egzaminacyjnych oraz ocena ich przydatność dla respondentów

Poproszono uczniów, by wskazali skąd dowiedzieli się o wymaganiach egzaminacyjnych, oraz ocenili przydatność tych źródeł.

Tabela 9 - Ocena źródeł wiedzy o wymaganiach egzaminacyjnych (pyt. 6)

	Ocena przydatności danego źródła informacji							
	Nie korzystał ze źródła		Najwyżej		Tak sobie		Najniżej	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
Nauczyciele podczas lekcji w szkole	15	1,5%	595	59,4%	378	37,7%	14	1,4%
Podczas dodatkowych bezpłatnych zajęć	250	26,6%	249	26,5%	380	40,4%	62	6,6%
Informatorów maturalnych	147	15,1%	270	27,7%	443	45,5%	114	11,7%
Serwisy internetowe komisji egzaminacyjnych	342	36,2%	134	14,2%	300	31,7%	169	17,9%
Próbnych egzaminów	26	2,7%	516	52,8%	388	39,7%	47	4,8%
Prasa (publikująca przykładowe arkusze egzaminacyjne)	212	22,5%	171	18,2%	409	43,4%	150	15,9%
Podczas płatnych kursów	659	71,3%	71	7,7%	90	9,7%	104	11,3%
Podczas płatnych korepetycji	598	63,9%	132	14,1%	118	12,6%	88	9,4%

Najczęściej wskazywano na wysoką przydatność informacji o egzaminach, które otrzymali od nauczycieli podczas lekcji w szkole (59%), oraz wiedzę zdobytą podczas próbnych egzaminów (prawie 53%). Jako średnio przydatne wskazywano najczęściej informatory maturalne (prawie 46%), przykładowe arkusze egzaminacyjne publikowane w prasie (43%), informacje zdobyte podczas dodatkowych bezpłatnych zajęć (40%). Wśród źródeł, z których uczniowie korzystali, najniżej oceniono przydatność serwisów internetowych okręgowych komisji egzaminacyjnych (17%), oraz prasę (16%). 71% respondentów nie korzystało w ogóle ze źródła, jakim są płatne kursy, a prawie 64% także z informacji które można uzyskać z płatnych korepetycji.

Uczestnictwo w płatnych kursach i korepetycjach

Następny blok pytań dotyczył uczestnictwa uczniów w kursach przygotowawczych, organizowanych przez różne instytucje w celu przygotowania do konkretnych egzaminów maturalnych, oraz w korepetycjach, na które uczęszczali uczniowie poza zorganizowanymi kursami.

Pierwsze pytanie dotyczyło samego faktu uczestnictwa we wszelkiego rodzaju płatnych kursach przygotowawczych.

Tabela 10 - Czy uczęszczał na płatne kursy przygotowawcze (pyt. 7)

	Częstość	Procent ważnych
Tak	149	15%
Nie	845	85%

Jedynie 15% osób uczestniczyło w płatnych kursach przygotowawczych. Trzeba pamiętać, że następne dwa pytania będą się odnosiły do tych 15% respondentów (jest to 149 osób).

Drugim pytaniem (pytanie 8 w kwestionariuszu) w bloku dotyczącym kursów przygotowawczych było pytanie, kto organizował kurs (lub kursy). Uczniowie wskazywali, kto organizował kursy na które uczęszczali. Respondenci mogli oczywiście wskazać na większą niż jedną instytucję, jeśli uczęszczali na więcej kursów, organizowanych przez różne instytucje.

Tabela 11 - Kto był organizatorem kursu/ów (pyt. 8)

	Organizował(a)		Nie organizował(a)	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
Szkoła średnia	23	27,4%	61	72,6%
Uczelnia wyższa	10	13,2%	66	86,8%
Prywatna firma	89	73%	33	27%

Największą liczbę wskazań uzyskały prywatne firmy. 73% osób, uczęszczających w kursach wskazały jako organizatora prywatne firmy (trzeba pamiętać, że odpowiada to 89 osobom). Jako organizatora kursu 27% uczniów (23 osoby) wskazało szkołę średnią, a 13% (10 osób) uczelnię wyższą.

Nieco odmiennie rozkładają się odpowiedzi, gdy spytano uczniów o uczęszczanie na korepetycje. Do korzystania z nich przyznało się około 31%, czyli około dwa razy więcej uczniów, niż przyznało się do uczęszczania na płatne kursy.

Tabela 12 - Czy korzystał z korepetycji (pyt. 10)

	Częstość	Procent ważnych
Tak	314	31,3%
Nie	689	68,7%

W następnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie, kto udzielał im korepetycji. Należy zaznaczyć, że uczeń mógł mieć więcej niż jednego korepetytora.

Tabela 13 - Kto udzielał korepetycji (pyt. 11)

	Udzielał korepetycji		Nie udzielał korepetycji	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
Nauczycieli uczący ucznia	34	19,3%	142	80,7%
Inny nauczyciel ze szkoły do której uczęszczał uczeń	65	33,7%	128	66,3%
Nauczyciel polecony przez nauczyciela uczącego ucznia	11	6,6%	155	93,4%
Nauczyciel z innej szkoły	156	67,8%	74	32,2%
Nauczyciel akademicki	31	18%	141	82%
Nauczyciel z ogłoszenia	28	16,4%	143	83,6%
Osoba zajmująca się daną dziedziną (ale nie nauczyciel i nauczyciel akademicki)	42	23,5%	137	76,5%
Student	50	27,3%	133	72,7%

Jako korepetytora najczęściej wskazywano nauczyciela z innej szkoły (wskazało go 68%). Ta kategoria dominuje wśród korepetytorów. Pozostałe kategorie osób uzyskały zdecydowanie niższe odsetki wskazań. Następną w kolejności

(malejącej) kategoria „inny nauczyciel ze szkoły do której uczęszczał uczeń” uzyskała 34% wskazań.

Następne pytanie dotyczyło ilości godzin korepetycji, odbytych w klasie maturalnej. Pytanie dotyczyło osobno języka polskiego, wybranego języka obcego i wybranego przedmiotu obowiązkowego.

Przyglądając się odpowiedziom, które dotyczą języka polskiego, należy zauważyć, że najczęściej uczniowie uczęszczali tutaj na korepetycji w wymiarze czasowym do 10 godzin (62% wskazań). Pozostałe odpowiedzi uzyskały o wiele niższe odsetki odpowiedzi. Uczęszczanie na korepetycje od 11 do 20 godzin zadeklarowało 13%, a od 21 do 30 godzin 14%. Około 10% uczniów stwierdziło, że z języka polskiego wzięło więcej niż 30 godzin korepetycji w klasie maturalnej.

W przypadku języka obcego, zdawanego na maturze, uczniowie w odpowiedzi na pytanie dotyczące liczby godzin zabranych korepetycji, najliczniej wskazali na odpowiedź „do 10 godzin” (30%). Należy jednak zauważyć, że kategoria ta nie dominuje w takim stopniu, jak w przypadku analogicznego pytania dla języka polskiego. Pozostałe możliwe odpowiedzi rozkładają się mniej więcej równomiernie.

Porównując ilość korepetycji z języka polskiego, języka obcego zdawanego na maturze oraz wybranego przedmiotu zdawanego obowiązkowo na maturze, widzimy że korepetycje z języka polskiego były zwykle brane do 10 godzin (62% wskazań). Język obcy jest bardziej wyrównany pod względem pobieranych godzin korepetycji. Najczęściej uczęszczano do 10 godzin na tego rodzaju korepetycje (30% wskazań). Pozostałe kategorie są wyrównane, wahają się od 19% do 16% wskazań. Podobnie jest z wybranym przedmiotem obowiązkowym. Korepetycje z tego przedmiotu są pobierane w bardzo podobny sposób, jak przy języku obcym. Wymiar czasowy korepetycji od 11 do 20 godzin wskazało 19% odpowiedzi, od 21 do 30 godzin 16%. Podobnie, 16% uczniów pobierających korepetycje z języka obcego zdawanego na maturze, wskazało odpowiedź od 31 do 40 godzin. Prawie 19% uczniów, którzy uczęszczali na ten typ korepetycji, wskazało, że korzystało z nich powyżej 40 godzin w klasie maturalnej.

Odpowiedzi dotyczące korepetycji z wybranego przedmiotu obowiązkowego mają strukturę zbliżoną do odpowiedzi na analogiczne pytanie dotyczące języka obcego. Najczęściej wybraną odpowiedzią jest tutaj wymiar czasowy „do 10 godzin” (30%). Następnie wskazywano na (w kolejności rosnącej): od 11 do 20 godzin (22%),

od 21 do 30 godzin (blisko 18%), powyżej 40 godzin (16%) oraz od 31 do 40 godzin (14%).

Tabela 14 - Ilości godzin korepetycji, odbytych w klasie maturalnej (pyt. 12)

		Do 10	Od 11 do 20	Od 21 do 30	Od 31 do 40	Powyżej 40
Język polski.	Częstość	104	22	24	6	11
	Procent ważnych	62,3%	13,2%	14,4%	3,6%	6,6%
Język obcy zdawany na maturze.	Częstość	73	47	39	39	46
	Procent ważnych	29,9%	19,3%	16%	16%	18,9%
Wybrany przedmiot obowiązkowy.	Częstość	56	42	33	27	30
	Procent ważnych	29,8%	22,3%	17,6%	14,4%	16%

Można zatem ogólnie stwierdzić, że korepetycje są przez uczniów brane w większym wymiarze godzin częściej w tych przypadkach, gdy dotyczy to przedmiotów wybieranych na maturze. Stosunkowo najwięcej godzin korepetycji brano w przypadku języka obcego zdawanego na maturze.

Ostatnie pytanie w bloku dotyczącym płatnych korepetycji i kursów dotyczyło powodów, dla których uczniowie zdecydowali się na uczestnictwo w korepetycjach. Podobnie jak w poprzednim pytaniu, o kwestie te pytano osobno w przypadku języka polskiego, wybranego języka obcego oraz wybranego przedmiotu obowiązkowego

Jeśli chodzi o powód brania korepetycji z języka polskiego, uczniowie wskazują najczęściej na chęć uzyskania jak najwyższego wyniku na maturze (blisko 76% wskazań w kategorii). Pozostałe powody były wskazywane dużo rzadziej. Około 38% uczniów wskazało na odpowiedź tak przy pytaniu „chciałem zdać maturę, a nie uczyłem się systematycznie przez trzy lata”, 24% jako powód zaznaczyło wpływ rodziców, a około 22% wskazało na odpowiedź tak przy pytaniu „większość koleżanek i kolegów brała korepetycje”. Najmniej osób wskazało jako powód uczestnictwa w korepetycjach z języka polskiego zalecenie nauczyciela (przy tej kategorii jedynie 8% zaznaczyło odpowiedź „tak”).

W przypadku języka obcego, zdawanego na maturze, w każdej kategorii zwiększa się odsetek odpowiedzi pozytywnych przy każdej kategorii. Jednak sama struktura odpowiedzi wygląda bardzo podobnie jak przy języku polskim. Najwięcej wskazań pozytywnych zyskał powód „chęć uzyskania jak najlepszego wyniku na maturze (89% odpowiedzi „tak”). Powodem, który także w tym przypadku zdaje się

mieć najniższy wpływ na podjęcie decyzji o uczęszczaniu na korepetycje, jest zalecenie nauczyciela (około 12% wskazań na „tak”).

Powody korzystania z korepetycji w przypadku wybranego przedmiotu obowiązkowego rozkładają się bardzo podobnie do powodów dla których uczniowie biorą korepetycje z języka polskiego i języka obcego. Znowu najważniejszym powodem jest chęć uzyskania jak najlepszego wyniku na maturze (85% wskazań na tak). Jako najmniej ważny powód wskazano, znowu, zalecenie nauczyciela (11% wskazań na odpowiedź „tak”).

Należy zauważyć, że najrzadziej jako powód pobierania korepetycji w każdym przedmiocie wskazywano zalecenie nauczyciela. Stosunkowo rzadko wskazywano także na wpływ rodziców. Podsumowując, dla uczniów najważniejszymi powodami chodzenia na płatne korepetycje są chęć uzyskania na egzaminie maturalnym jak najlepszego wyniku, oraz chęć zdania matury, mimo braków spowodowanych niesystematyczną nauką w szkole ponadgimnazjalnej. Najmniejsze znaczenie uczniowie przypisują wpływom nauczycieli.

Tabela 15 - Powód korzystania z korepetycji (pyt. 13)

		Język polski		Język obcy		Wybrany przedmiot obowiązkowy	
		Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
Chciał zdać maturę, a nie uczył się systematycznie przez trzy lata	Częstość	59	95	97	81	70	90
	Procent ważnych	38,3%	61,7%	54,5%	45,5%	43,8%	56,3%
Zalecenie nauczyciela	Częstość	10	118	16	122	11	125
	Procent ważnych	7,8%	92,2%	11,6%	88,4%	8,1%	91,9%
Chęć uzyskania jak najlepszego wyniku matury.	Częstość	120	38	179	27	161	29
	Procent ważnych	75,9%	24,1%	86,9%	13,1%	84,7%	15,3%
Wpływ rodziców	Częstość	32	99	53	93	43	103
	Procent ważnych	24,4%	75,6%	36,3%	63,7%	29,5%	70,5%
Większość koleżanek i kolegów brała korepetycje	Częstość	29	102	36	101	30	108
	Procent ważnych	22,1%	77,9%	26,3%	73,7%	21,7%	78,3%

Korzyści, które przyniosła matura próbna

Następny blok pytań w kwestionariuszu dotyczył próbnej matury. Zdecydowana większość, bo ponad 99% respondentów pisało maturę próbną. Osoby, które pisały próbną maturę poproszono następnie, by określiły, co dała im próbna matura.

Tabela 16 - Co dała matura próbna (pyt. 15)

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Umożliwiła lepsze poznanie wymagań egzaminacyjnych	Częstość	596	378	27	4
	Procent ważnych	59,3%	37,6%	2,7%	,4%
Pozwoliła oszacować czas niezbędny na wykonanie zadań	Częstość	573	388	34	4
	Procent ważnych	57,4%	38,8%	3,4%	,4%
Pozwoliła ocenić poziom przygotowania do matury	Częstość	520	432	52	6
	Procent ważnych	51,5%	42,8%	5,1%	,6%
Omówienie wyników przez nauczyciela zmobilizowało do nauki	Częstość	206	494	244	53
	Procent ważnych	20,7%	49,5%	24,5%	5,3%
Pozwoliła poznać rezultaty samodzielnej pracy	Częstość	546	422	31	5
	Procent ważnych	54,4%	42%	3,1%	,5%

Do wszystkich stwierdzeń dotyczących korzyści, które mogła im dać matura próbna, uczniowie ustosunkowali się zdecydowanie pozytywnie. Najniższy odsetek pozytywnych odpowiedzi uzyskało stwierdzenie „omówienie wyników przez nauczyciela zmobilizowało mnie do nauki” – pozytywnie odpowiedziało tutaj około 71% respondentów. W pozostałych kategoriach odpowiedzi pozytywne stanowiły ponad 95% odpowiedzi. Można zatem stwierdzić, że matura próbna została oceniona przez uczniów wysoko. Uczniowie doceniają korzyści, które mogą przynieść im matura próbna, jeśli chodzi o przygotowanie do właściwego egzaminu.

Opinie uczniów dotyczące nauki w szkole i pracy nauczycieli

Ostatni blok pytań w pierwszej części kwestionariusza (przypomnijmy, że część pierwsza oceny przez uczniów różnych kwestii, które mogły wpłynąć na przygotowanie się uczniów do matury), dotyczy różnych aspektów pracy nauczycieli w szkole podczas lekcji oraz atmosfery panującej w klasach badanych osób. Pytania przedstawione były w postaci stwierdzeń, do których uczniowie mieli ustosunkować się na cztero stopniowej skali (zawsze, często, rzadko, nigdy).

Uczniowie pytani, czy lekcje w szkole były interesujące, wskazywali najczęściej środkowe kategorie – 56% wskazań uzyskała odpowiedź „często”, 39,6% to odpowiedzi „rzadko”. Sposób prowadzenia lekcji rzadko zachęcał do aktywności 55% respondentów. W tej kategorii odpowiedź „często” wskazało blisko 37% z odpowiadających na to pytanie. Uczniowie, pytani czy ich nauczyciele byli bardzo

wymagający, w większości wskazywali na odpowiedź często – wskazało tą kategorię prawie 70% respondentów. Uczniowie, pytani, czy nauczyciele zachęcali do pytania o rzeczy niezrozumiałe, w większości wskazywali na kategorie „zawsze” – blisko 21%, oraz „często” – 42%. Trzeba zauważyć jednak, że kategoria rzadko w tym pytaniu stanowi prawie 33% ważnych odpowiedzi w tym pytaniu. Uczniów spytano także, czy uzyskiwali wyjaśnienia wszystkich zagadnień, które były dla nich niezrozumiałe. Większość badanych, bo 49%, wskazało, że wyjaśnienia takie uzyskali często, 19% zaznaczyło odpowiedź „zawsze”, natomiast 29% badanych odpowiedziało, że miało to miejsce rzadko. Prawie 45% respondentów wskazało, że nauczyciele udzielali im wskazówek jak się uczyć „często”, jednak około 36% zaznaczyło w tym pytaniu odpowiedź „rzadko”. Uczniowie wskazywali, że nauczyciele wskazywali im uwagę na umiejętności, które będą sprawdzane podczas egzaminu. Na odpowiedź „zawsze” w tym pytaniu wskazało 30% uczniów, na odpowiedź „często” – 57%. Nieco gorzej wypadli nauczyciele w odpowiedziach na następne pytanie. Spytano w nim uczniów, czy nauczyciele po klasówkach i sprawdzianach informowali ich, co mają robić, nad czym pracować by mieć lepszy wynik. Najwięcej uczniów w tym pytaniu zaznaczyło odpowiedź „rzadko” – 41%. Na to, że działa się to często, wskazało blisko 36% uczniów. Spytano także respondentów, czy w ich klasach uczniowie pomagają sobie wzajemnie. Tutaj odpowiedzi rozłożyły się prawie równomiernie w dwóch środkowych kategoriach. Prawie 40% uczniów wskazało w tym pytaniu odpowiedź „często”, natomiast odpowiedź „rzadko” zaznaczyło 41% badanych. Następne pytanie znowu dotyczyło pewnego aspektu pracy nauczyciela. Pytano w nim, czy uczeń w toku nauki był informowany o brakach w wiedzy i umiejętnościach, nad którymi musi popracować. Większość uczniów w tym pytaniu zaznaczyło odpowiedź „rzadko” – uczyniło to 50% respondentów. Odpowiedź „często” uzyskała tutaj 34% wskazań. Spytano badanych, czy uczniom w ich klasach zależało na tym, by się uczyć. 50% respondentów wskazało tutaj na odpowiedź „rzadko”, prawie 38% na odpowiedź „często”. W następnym pytaniu uczniowie mieli wskazać, czy nauczyciele wymagali od nich systematycznej pracy. 56% badanych wskazało tutaj na odpowiedź „często”. Na odpowiedź „zawsze” wskazało prawie 34% respondentów. Badanych spytano, czy zależało im by jak najwięcej nauczyć się na lekcjach. 61% respondentów odpowiadając na to pytanie, zaznaczyło odpowiedź „często”, 21% wskazało na odpowiedź „zawsze”, natomiast 16% na odpowiedź „rzadko”. Na samym końcu

spytano uczniów, czy w szkole nauczono ich, jak się uczyć. Badani dość równo wskazali na dwie środkowe kategorie: prawie 40% stwierdziło, że było tak „często”, natomiast blisko 41% że „rzadko”. Kategorie skrajne także uzyskały zbliżony do siebie odsetek odpowiedzi. 9% badanych zaznaczyło odpowiedź „zawsze”, blisko 11% „nigdy”. Widać zatem, że do tej kwestii uczniowie są nastawieni nieco bardziej negatywnie ni pozytywnie.

Tabela 17 - Opinie dotyczące nauki w szkole (pyt. 17)

		Zawsze	Często	Rzadko	Nigdy
Lekcje w szkole były interesujące	Częstość	26	575	406	19
	Procent ważnych	2,5%	56%	39,6%	1,9%
Sposób prowadzenia lekcji zachęcał do aktywności	Częstość	28	376	568	52
	Procent ważnych	2,7%	36,7%	55,5%	5,1%
Posiadał bardzo wymagających nauczycieli	Częstość	102	718	196	3
	Procent ważnych	10%	70,5%	19,2%	,3%
Nauczyciele zachęcali do zadawania pytań o wszystko, co niezrozumiałe	Częstość	211	431	335	47
	Procent ważnych	20,6%	42,1%	32,7%	4,6%
Uzyskiwał wyjaśnienia na wszystkie zagadnienia, które były dla niego niezrozumiałe	Częstość	196	500	296	28
	Procent ważnych	19,2%	49%	29%	2,7%
Nauczyciele udzielali wskazówek jak się uczyć	Częstość	110	459	371	83
	Procent ważnych	10,8%	44,9%	36,3%	8,1%
Nauczyciele zwracali uwagę na umiejętności, które będą sprawdzane podczas egzaminu	Częstość	311	583	113	15
	Procent ważnych	30,4%	57%	11,1%	1,5%
Po klasówkach nauczyciele pisali lub mówili, nad czym należy pracować, by uzyskać lepszy wynik	Częstość	100	365	419	136
	Procent ważnych	9,8%	35,8%	41,1%	13,3%
Uczniowie w klasie pomagali sobie nawzajem w nauce	Częstość	100	405	422	95
	Procent ważnych	9,8%	39,6%	41,3%	9,3%
W toku nauki był na bieżąco informowany o brakach w wiedzy i umiejętnościach, nad którymi miał popracować	Częstość	59	350	515	101
	Procent ważnych	5,8%	34,1%	50,2%	9,9%
Uczniom w klasie zależało, aby na lekcjach jak najwięcej się nauczyć	Częstość	39	365	515	102
	Procent ważnych	3,8%	35,7%	50,4%	10%
Nauczyciele wymagali systematycznej pracy	Częstość	344	580	92	6
	Procent ważnych	33,7%	56,8%	9%	,6%
Zależało mu, aby jak najwięcej nauczyć się na lekcjach	Częstość	220	624	166	13
	Procent ważnych	21,5%	61%	16,2%	1,3%
W szkole nauczono go jak się uczyć	Częstość	92	405	414	111
	Procent ważnych	9%	39,6%	40,5%	10,9%

Sytuacja społeczna respondenta oraz jego plany na przyszłość

Druga część kwestionariusza dotyczyła kwestii środowiska społecznego respondentów, ich sytuacji rodzinnej, oraz planów na przyszłość. Odpowiedzi na nie pozwalają zidentyfikować miejsce w hierarchii społecznej poszczególnych respondentów, a także uzyskać pewne informacje na temat ich zapatrywań na dalsze życie.

Rodzina respondenta

Większość badanych osób mieszka na wsi (56%). W mieście poniżej 20 tys. mieszkańców mieszka 14% respondentów, w mieście od 20 do 100 tys. prawie 18%, a w mieście powyżej 100 tys. 12 % badanych uczniów.

Tabela 18 - Miejsce zamieszkania respondenta (pyt. 34)

	Częstość	Procent ważnych
Wieś	574	56,4%
Miasto poniżej 20 tys mieszkańców	143	14,1%
Miasto od 20 do 100 tys mieszkańców	178	17,5%
Miasto powyżej 100 tys mieszkańców	122	12%

Zdecydowana większość respondentów ma rodzeństwo. Zadeklarowało tak blisko 93% badanych. Jeśli chodzi o liczbę rodzeństwa, respondenci mają najczęściej jedną (34%) oraz dwoje (34% rodzeństwa). Troje rodzeństwa posiada prawie 17% badanych uczniów. Osoby posiadające więcej niż troje rodzeństwa stanowią 15%.

Tabela 19 - Czy badany posiada rodzeństwo? (pyt. 18)

	Częstość	Procent ważnych
Tak	943	92,7%
Nie	74	7,3%

Tabela 20 - Liczba posiadanego rodzeństwa

	Częstość	Procent ważnych
1	312	33,9%
2	310	33,7%
3	152	16,5%
więcej niż troje	142	15,5%

Ojcowie osób badanych są częściej aktywni zawodowo (66%) niż matki (50%). Więcej matek (7%) niż ojców (4%) nigdy nie pracowało zawodowo. Także zdecydowanie częściej respondenci deklarowali, że ich matki są bezrobotne (blisko 26%), niż ojcowie (prawie 13%). Procent rencistów wśród matek i ojców jest bardzo zbliżony – około 9%. Na to, że ich ojcowie są emerytami, wskazało 5% badanych. Na to, że taki jest status zawodowy matek, wskazało około 4%. Na kategorii „nie wiem” wskazał bardzo zbliżony odsetek – nieco ponad 3% w kategorii ojców i matek.

Tabela 21 - Aktywność zawodowa rodziców (pyt. 19)

	Ojciec		Matka	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
Pracuje zawodowo	606	65,9%	479	50,3%
Nigdy nie pracował zawodowo	36	3,9%	67	7%
Bezrobotny	115	12,5%	247	25,9%
Emeryt	48	5,2%	37	3,9%
Rencista	84	9,1%	92	9,7%
Nie wiem	30	3,3%	30	3,2%

Zdecydowana większość respondentów mieszka z obojgiem rodziców (ponad 87%). Jedynie pięcioro respondentów mieszka w domu dziecka, lub w rodzinnym domu dziecka. Z jednym z rodziców (lub opiekunów) mieszka 12% badanych.

Tabela 22 - Sytuacja rodzinna respondenta (pyt. 25)

	Częstość	Procent ważnych
Mieszka z obojgiem rodziców (opiekunów)	889	87,4%
Mieszka z jednym z rodziców (opiekunów)	123	12,1%
Mieszka w domu dziecka	1	,1%
Mieszka w rodzinnym domu dziecka	4	,4%

Można zatem stwierdzić, że najczęściej respondenci wychowywali się w pełnych rodzinach, w których zwykle ojciec jest osobą aktywnie zawodową. Posiadają oni także rodzeństwo (najczęściej jedno lub dwoje). Ich matki także pracują, ale rzadziej niż ojcowie, o wiele więcej z nich jest także trwale bezrobotna.

Pozycja społeczna rodziców respondenta w klasyfikacji EGP

Jednym z powszechnie używanych w naukach społecznych sposobów na pomiar pozycji danej osoby w strukturze społecznej, jest odwołanie się do zawodu, jaki ta osoba wykonuje. Ponieważ osoby, które uczestniczyły w naszych badaniach,

nie rozpoczęły jeszcze pracy zawodowej, dlatego identyfikując ich pozycje społeczną, będziemy odwoływać się do pozycji społecznej ich rodziców.

Metody pomiaru pozycji społecznej możemy ogólnie rzecz biorąc podzielić na klasyfikacje i skale. Kryterium podziału jest tutaj sposób, w jaki analizujemy pozycję społeczną osób. Jeśli postrzegamy ją jako pewne kontinuum, wtedy odwołujemy się do skal, jeśli natomiast badamy pewne całości, grupy, razem, wtedy zwykle odwołujemy się do klasyfikacji. Zwykle jednak obie te metody opierają się na odpowiedzi, jakiej udziela respondent w pytaniu o zawód. Odpowiedzi na to pytanie jest następnie poddawane dalszej przeróbce, polegającej zwykle na łączeniu podobnych zawodów w szersze grupy, które są wzajemnie rozłączne.

W podobny sposób postąpiono przy opracowaniu pytania dotyczącego zawodów rodziców. Pierwszym krokiem było zakodowanie odpowiedzi na pytanie dotyczące zawodów rodziców według standardu ISCO. Jest to międzynarodowy sposób kodowania zawodów, oraz łączenia ich w szersze kategorie. Niestety, został on opracowany do celów rynku pracy, dlatego nie bierze pod uwagę kwestii ważnych ze względu na wpływ wykonywanego zajęcia na pozycję w strukturze społecznej. Dlatego następnym krokiem było przejście od klasyfikacji ISCO do takiego sposobu pomiaru pozycji społecznej, który mógłby powiedzieć nam więcej o hierarchii poszczególnych klas.

W badaniu wykorzystano w tym celu klasyfikację miejsca w pozycji społecznej według EGP. Jest to standard pomiaru pozycji społecznej, opracowany i wykorzystywany w ramach międzynarodowych badań struktury społecznej poszczególnych społeczeństw. Jeśli chodzi o konstrukcję wskaźnika, to w gruncie rzeczy, klasyfikacja EGP jest pomiarem pozycji społecznej, opartym na klasyfikacji zawodów w standardzie ISCO, wzbogaconym o pytania o własność stanowiska pracy (praca na własny rachunek vs praca najemna) oraz liczbę osób nadzorowanych w miejscu pracy. Dokładne informacje o klasyfikacji EGP można znaleźć w książce Henryka Domańskiego *Struktura społeczna*.

Klasyfikacja EGP w swej najbardziej szczegółowej postaci składa się z 11 kategorii. Są nimi: 1) inteligencja, wyższe kadry kierownicze przedsiębiorstw i urzędnicy państwowi wraz z przedstawicielami wielkiego biznesu; 2) specjaliści w zawodach umysłowych średniego szczebla; 3) pracownicy umysłowi wykonujący rutynowe prace biurowe; 4) pozostali pracownicy umysłowi w handlu i usługach; 5) właściciele firm poza rolnictwem, zatrudniający pracowników; 6) właściciele firm

poza rolnictwem niezatrudniający nikogo; 7) fizyczni pracownicy nadzoru; 8) robotnicy wykwalifikowani; 9) robotnicy niewykwalifikowani; 10) robotnicy rolni; 11) właściciele gospodarstw (chłopi w Polsce).

Tabela 23 - Miejsce w klasyfikacji EGP rodziców osób badanych (wskaźnik oparty na pytaniach: 20, 21, 22)

	Ojciec		Matka	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
inteligencja, wyższe kadry kierownicze przedsiębiorstw i urzędnicy państwowi wraz z przedstawicielami wielkiego biznesu	86	10,9%	74	11,4%
specjaliści w zawodach umysłowych średniego szczebla	64	8,1%	161	24,8%
pracownicy umysłowi wykonujący rutynowe prace biurowe	15	1,9%	118	18,2%
pozostali pracownicy umysłowi w handlu i usługach	1	,1%	-	-
właściciele firm poza rolnictwem, zatrudniający pracowników	56	7,1%	16	2,5%
właściciele firm poza rolnictwem niezatrudniający nikogo	55	7%	32	4,9%
fizyczni pracownicy nadzoru	38	4,8%	15	2,3%
robotnicy wykwalifikowani	226	28,6%	94	14,5%
robotnicy niewykwalifikowani	183	23,2%	82	12,7%
robotnicy rolni	4	,5%	4	,6%
właściciele gospodarstw (chłopi w Polsce)	62	7,8%	52	8%

Przyglądając się wynikom klasyfikacji EGP dla rodziców respondentów, można dostrzec następujące rzeczy. Ojcowie respondentów najczęściej należą do robotników wykwalifikowanych (28%), robotników niewykwalifikowanych (23%). Za nimi znajdują się: inteligencja, wyższe kadry kierownicze przedsiębiorstw wraz z przedstawicielami wielkiego biznesu (blisko 11%), specjaliści w zawodach umysłowych średniego szczebla (8%), właściciele gospodarstw rolnych (prawie 8%). Właściciele firm razem stanowią 14% ojców osób badanych. Pozostałe kategorie stanowią razem ponad 7% wskazań.

Odmienne wygląda sytuacja, gdy przyglądamy się wynikom opracowanym dla matek osób badanych. Najczęściej należą one do kategorii „specjaliści w zawodach umysłowych średniego szczebla” (ponad 24% - prawie trzy razy częściej niż ojcowie). Zdecydowanie częściej niż ojcowie reprezentują klasę „pracownicy umysłowi wykonujący rutynowe prace biurowe” (18%). Zdecydowanie rzadziej niż ojcowie matki osób badanych należą do klas robotniczych (prawie 15% wskazań na klasę „robotnicy wykwalifikowani” oraz 13% wskazań na klasę „robotnicy

niewykwalifikowani”). Mniej wśród nich jest także właścielek firm (w sumie prawie 8%). Około 8% z nich jest właścicielami gospodarstw rolnych (8% - jest to liczba porównywalna z analogiczną kategorią u ojców, rodzice są wspólnie właścicielami gospodarstwa rolnego).

Wykształcenie rodziców osób badanych

Ojcowie badanych uczniów najczęściej posiadają wykształcenie zasadnicze zawodowe (45%) i średnie (prawie 21%). Wykształceniem pomaturalnym i wyższym legitymuje się po 11% ojców respondentów. Jedynie 5% badanych wskazało na wykształcenie podstawowe. 7% nie wie, jakie wykształcenie posiada ojciec. Matki uczniów posiadają ogólnie nieco wyższe wykształcenie. Porównując do ojców, należy zauważyć, że mniej z nich ma wykształcenie zasadnicze zawodowe (30%), więcej ma wykształcenie średnie (28%) oraz pomaturalne i wyższe (oba ponad 14% wskazań).

Tabela 24 - Wykształcenie rodziców osób badanych (pyt. 24)

	Ojciec		Matka	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
Podstawowe	50	5%	51	5%
Zasadnicze zawodowe	447	45,1%	309	30,4%
Średnie	204	20,6%	288	28,4%
Pomaturalne	109	11%	148	14,6%
Wyższe	109	11%	151	14,9%
Nie wiem	72	7,3%	68	6,7%

Pomoc ze strony rodziców w nauce

Respondenci w największym stopniu czuli, że mogą liczyć na pomoc rodziców w przypadku nauki języka polskiego. Ponad 76% osób badanych zaznaczyło tutaj odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”. W przypadku języka obcego zdawanego na maturze, przeważały odpowiedzi negatywne – prawie 55% badanych odpowiedziało na to pytanie zaznaczając odpowiedź „raczej nie” i zdecydowanie nie”. Uczniowie odpowiadali nieco odmiennie, gdy chodziło o wybrany przedmiot obowiązkowy, zdawany na maturze. W tym przypadku uczniowie czuli wsparcie rodziców i możliwość pomocy z tej strony w nauce tego przedmiotu. Odpowiedzi pozytywne zaznaczyło około 63% respondentów.

Tabela 25 - Czy czujesz, że możesz liczyć na pomoc rodziców w nauce (pyt. 26)

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Język polski	Częstość	321	461	171	67
	Procent ważnych	31,5%	45,2%	16,8%	6,6%
Język obcy	Częstość	171	287	375	182
	Procent ważnych	16,8%	28,3%	36,9%	17,9%
Wybrany przedmiot obowiązkowy	Częstość	215	420	270	111
	Procent ważnych	21,2%	41,3%	26,6%	10,9%

Położenie materialne badanych

Respondenci określali położenie materialne swojej rodziny na skali, której środkiem była pozycja „około średniej krajowej”. Wszystkie odpowiedzi były odniesione do tej pozycji. Najliczniejszą kategorią jest środkowa odpowiedź (czyli „około średniej krajowej”; 55% odpowiedzi). Odpowiedzi, w których uczniowie wskazywali na dobrą sytuację materialną (27%) przeważają nad wskazaniami na złą sytuację materialną (prawie 12%). Podobnie, więcej uczniów stwierdziło że ich sytuacja materialna jest bardzo dobra (5%), niż że jest bardzo zła (2%).

Tabela 26 - Położenie materialne badanych (pyt. 27)

	Częstość	Procent ważnych
Bardzo dobre (znacznie powyżej średniej krajowej)	50	4,9%
Dobre (nieco powyżej średniej krajowej)	274	27%
Średnie (około średniej krajowej)	559	55%
Złe (poniżej średniej krajowej)	118	11,6%
Bardzo złe (znacznie poniżej średniej krajowej)	15	1,5%

Następne pytanie dotyczyło zasobności gospodarstw domowych respondentów. Poproszono ich, by zaznaczyli, które z podanych dóbr znajduje się w ich gospodarstwie domowym. Badanym dano także możliwość, by zaznaczyli nieobecność danego dobra w gospodarstwie domowym, co pozwala dokładnie wyznaczyć ilość braków odpowiedzi.

W gospodarstwach domowych uczniów najrzadziej występującymi dobrami są: automatyczna zmywarka do naczyń (posiada ją około 11% badanych) oraz kamera wideo (15%). Można przyjąć, że pierwsza z tych rzeczy jest rzeczywiście dobrem rzadkim, natomiast kamera video może być rozumiana przez uczniów jako urządzenie starego typu, które wychodzi już z użycia. Stosunkowo rzadko uczniowie posiadają cyfrowy aparat fotograficzny (jedynie 32%). wszystkie inne dobra, o które

spytano, występują w więcej niż 50% gospodarstw domowych. Dostęp do Internetu posiada 54% badanych, odtwarzacz płyt DVD prawie 65%, a komputer prawie 83% respondentów. Magnetowid znajduje się w 75% gospodarstw domowych, samochód osobowy w prawie 80%. Pozostałe dobra znajdują się w ponad 80% gospodarstw domowych.

Tabela 27 - Przedmioty w gospodarstwie domowym (pyt. 28)

	Tak		Nie	
	Częstość	Procent ważnych	Częstość	Procent ważnych
Komplet podręczników szkolnych	877	86,1%	141	13,9%
Słowniki, encyklopedie, atlasy	948	93,5%	66	6,5%
Radio	1008	98,8%	12	1,2%
Odtwarzacz płyt CD	931	92,2%	79	7,8%
Telewizor	1011	98,9%	11	1,1%
Magnetowid	737	75,3%	242	24,7%
Odtwarzacz płyt DVD	636	64,8%	346	35,2%
Komputer	829	82,8%	172	17,2%
Dostęp do Internetu	532	54,4%	446	45,6%
Telefon komórkowy do Pana(i) użytku	933	91,8%	83	8,2%
Automatyczna zmywarka do naczyń	99	10,5%	842	89,5%
Samochód osobowy	793	79,5%	204	20,5%
Kamera video	145	15,4%	798	84,6%
Cyfrowy aparat fotograficzny	301	31,5%	655	68,5%

Spytano uczniów, ile książek znajduje się u nich w domu (Tabela 28). Liczba książek znajdująca się w gospodarstwie domowym jest uznawana za wskaźnik kapitału kulturowego. Najczęściej uczniowie wskazywali, że w ich domu znajduje się od 51 do 100 książek (25%), od 101 do 200 książek (23%) oraz od 201 do 500 książek (prawie 21% odpowiedzi). Poniżej 50 książek znajduje się w domach prawie 20%. Więcej niż 500 książek znajduje się w domach sumie w około 11% badanych osób. Porównując liczbę książek z odpowiedziami dotyczącymi położenia materialnego osób badanych (Tabela 26), widać ciekawą zależność. Osoby, odpowiadające że ich położenie materialne jest bardzo dobre oraz dobre, stanowią blisko 32% próby. Gdy natomiast przyjrzymy się odpowiedziom na pytanie dotyczące liczby książek, widzimy że uczniowie, którzy posiadają powyżej 200 książek, stanowią podobnie 32% próby. Jednak tylko prawie 40% osób, które mają powyżej 200 książek w domu, zaznaczyła równocześnie, że ich sytuacja materialna jest bardzo dobra lub dobra. Zatem powiązanie tych dwóch zmiennych jest zauważalne, ale nie na tyle silne, jak mógłby wskazywać fakt podobnego procentowego rozkładu tych odpowiedzi.

Tabela 28 - Liczba książek w domach osób badanych (pyt 29)

	Częstości	Procent ważnych
Poniżej 50 książek	199	19,5%
Od 51 do 100 książek	256	25,1%
Od 101 do 200 książek	237	23,3%
Od 201 do 500 książek	212	20,8%
Od 501 książek do 700 książek	73	7,2%
Powyżej 700 książek	42	4,1%

Pytania dotyczące szkoły respondentów

Blisko 69% badanych uczęszczało do szkoły w miejscu zamieszkania. Zdecydowana większość badanych uczniów (93%) nie zmieniała szkoły w trakcie nauki w liceum.

Tabela 29 - Czy badany:

	uczęszczał do szkoły w miejscu zamieszkania (pyt. 30)	
	Częstość	Procent ważnych
Tak	689	68,7%
Nie	314	31,3%
	w trakcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej zmieniał szkołę (pyt. 31)	
	Częstość	Procent ważnych
Tak	70	6,9%
Nie	940	93,1%

W większości przypadków, droga do szkoły i z powrotem nie zabierała uczniom wiele czasu. Najczęściej trwała od 15 do 30 minut (38%). Tak wskazało ponad 38% badanych. Dla prawie 26% droga ta trwa od 31 do 60 minut. Poniżej 15 minut zaznaczyło w pytaniu 19% respondentów. Powyżej godziny dociera do szkoły i wraca z niej blisko 17% uczniów.

Tabela 30 - Czas poświęcany na drogę do i z szkoły (pyt. 35)

	Częstość	Procent ważnych
Poniżej 15 minut	196	19,3%
Od 15 do 30 minut	391	38,4%
Od 31 do 60 minut	259	25,5%
Od 61 do 90 minut	89	8,8%
Od 91 do 120 minut	58	5,7%
Powyżej 120 minut	24	2,4%

Wynika z tego, że uczniowie uczęszczaali zwykle do szkół mieszczących się blisko ich domów. W 83% przypadków droga do i ze szkoły zabierała im do godziny dziennie, prawie 70% uczniów uczęszczała do szkoły w miejscu zamieszkania.

Plany na przyszłość osób badanych

Pytanie 32 dotyczyło dalszych planów badanych uczniów. W ramach odpowiedzi na to pytanie chciano dowiedzieć się, czy uczniowie chcą dalej się kształcić (w kraju lub za granicą), czy może chcą podjąć pracę zarobkową (podobnie w kraju lub za granicą), czy może mają zamiar robić i jedno, i drugie.

Tabela 31 - Plany uczniów na przyszłość (pyt. 32)

p31 Czy w trakcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej zmieniał szkołę		
	Częstość	Procent ważnych
Tak	70	6,9%
Nie	940	93,1%
p32_1 Czy zamierza podjąć studia w Polsce		
	Częstość	Procent ważnych
Tak	638	85,4%
Nie	109	14,6%
p32_2 Czy zamierza podjąć studia za granicą		
	Częstość	Procent ważnych
Tak	32	7,6%
Nie	389	92,4%
p32_3 Czy zamierza podjąć pracę zarobkową w Polsce		
	Częstość	Procent ważnych
Tak	294	68,2%
Nie	136	31,6%
p32_4 Czy zamierza podjąć pracę zarobkową za granicą		
	Częstość	Procent ważnych
Tak	182	47,5%
Nie	201	52,5%

Większość badanych chce podjąć studia w Polsce – zadeklarowało tak ponad 85% badanych. Niewiele ponad 7% uczniów chce podjąć studia za granicą. Uczniowie spytani, czy zamierzają podjąć pracę w Polsce, odpowiedzieli tak w 68%. Natomiast prawie 48% myśli o podjęciu pracy za granicą. Należy zauważyć, że ze wszystkich osób badanych 35% chce równocześnie studiować i pracować (niezależnie do tego czy w Polsce, czy za granicą).